

**Özel Yetenekli Öğrencilere Okutulan Türkçe Alanı
Yardımcı Ders Materyali Kitabındaki Metinlerin
Derlem Tabanlı İncelenmesi ***

**Corpus-Based Analysis of the Texts in the Turkish
Language Field Supplementary Course Material Book for
Gifted Students**

Mustafa ARMUT¹, Esmehan ÖZER², Mehmet KARA³

¹Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı. e-posta: mustafaarmut@ahievran.edu.tr

²Kırıkkale Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, Zihin Engelliler Eğitimi Anabilim Dalı adı. e-posta: esmehanozer@kku.edu.tr

³Gazi Üniversitesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı. e-posta: mehmeta@gazi.edu.tr

Makale Türü/Article Types: Araştırma Makalesi/ Research Article

Makalenin Geliş Tarihi: 20.02.2023

Yayına Kabul Tarihi: 10.07.2023

ÖZ

Bu çalışmada, özel yetenekli tanısı olup bilim ve sanat merkezlerine devam eden özel yetenekli öğrenciler için hazırlanıp okutulan Bilim ve Sanat Merkezleri Türkçe Alanı Yardımcı Ders Materyali Kitabının söz varlığı bakımından derlem tabanlı olarak incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaçla Türkçe Veri Deposu programı kullanılarak otuz dokuz metin incelenmiştir. Metinlerin üzerinde derlem programına sokulmadan önce bazı düzenlemeler yapılmıştır. Örneğin ayrı yazılan birleşik sözcükler ve özel adlar bitişik yazılmıştır. Sözcük kök ve gövdelerine gelen çekim ekleri çıkarılmıştır. Bu süreçte Güncel Türkçe Sözlük ile Kubbealtı Lugati'nden yararlanılmıştır. Çalışma sonucunda incelenen metinlerde farklı sözcük/toplam sözcük oranı, metinlerin sözcüksel yoğunlukları ve ilk yüz sözcüğün görünümü ortaya konulmuştur. Ayrıca metinlerdeki ilk yüz sözcüğün Türkçe Sıklık Sözlüğü'ndeki en sık kullanılan sözcükler ile karşılaştırılması ve metinlerdeki ilk yüz sözcük içindeki ad türünden sözcüklerin Türkçe Sıklık Sözlüğü'ndeki temalara göre incelenmesi sağlanarak veriler paylaşılmıştır. Elde edilen bulgular alan yazın bağlamında tartışılarak öneriler sunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Özel yetenekli öğrenciler, Söz varlığı, Derlem, Okuma.

* **Alıntılama:** Armut, M., Özer, E. ve Kara, M. (2023). Özel yetenekli öğrencilere okutulan Türkçe alanı yardımcı ders materyali kitabındaki metinlerin derlem tabanlı incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 43(2), 999-1020.

ABSTRACT

The aim of this study is to reveal the vocabulary of the Turkish Field Supplementary Lesson Material book prepared for gifted students and taught to these students in science and art centers. For this purpose, the thirty-nine texts were analyzed on a corpus-based using the Turkish Data Depository program. Before the texts were included in the corpus program, some regulation were made on them. For example, separate compound words and proper nouns were written adjacent. Inflectional suffixes from word roots and stems were removed. In this process, Contemporary Turkish Dictionary and Kubbealtı Dictionary were used. As a result of the study, different word/total word ratios, lexical densities of the texts and the status of the first hundred words were revealed in the analyzed texts. Moreover, the comparison of the first hundred words in the texts with the most frequently used words in the Turkish Frequency Dictionary and the examination of the noun type words in the first hundred words in the texts according to the themes in the Turkish Frequency Dictionary the findings were reported. The findings were discussed in the context of the literature and suggestions were provided.

Keywords: Gifted students, Vocabulary, Corpus, Reading.

GİRİŞ

Özel yetenekli öğrenciler, okumaya düşkün olup okuma becerisini henüz okula başlamadan hayatlarının ilk yıllarında kazanabilirler (Akarsu, 2001). Bu çocuklar, kronolojik olarak değerlendirildiklerinde devam ettikleri sınıfların en az iki sınıf üstünde okuma becerisine sahiptirler (Reis vd., 2004). Dolayısıyla özel yetenekli öğrenciler kendi sınıf düzeylerinin üstünde kitaplar okumaktan hoşlanabilirler (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2014).

Özel yetenekli öğrencilerin tipik gelişim gösteren akranları ile kıyaslandıklarında daha sık kitap olarak daha çok okudukları bilinmektedir (Leana Taşçılar, 2017). Bu öğrenciler orta ve üst düzey okuyan bir grup içerisinde yer alarak okumak için daha çok gizem ve bilim kurgu romanlarını tercih etmektedirler. Ayrıca özel yetenekli öğrencilerin okuma tutumlarının ve eleştirel okuma becerilerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir (Oğurlu, 2014). Okuma esnasında ise ileri düzeyde dil becerilerine ve işleme performansına sahip oldukları raporlanmıştır (Reis vd., 2004).

1953 ve 2020 yılları arasında özel yetenekli çocukların okuma becerilerini inceleyen makaleleri gözden geçiren Armut, Özer ve Kara (2021) (a) En fazla çalışmanın bir

teknikğin ya da programın okuma becerisine ya da okumayla ilgili değişkenlere etkisini incelemek amacıyla yapıldığını ortaya koymuşlardır (ör. Brindger, 2009; Dunn, Georgiou ve Das, 2020; Nichols, 1993; Reis ve Boeve, 2009; Smith ve Feng, 2018; Weganofa, Pratiwi, Liskinasih ve Sulisty, 2020). (b) Bu araştırmaları ise özel yetenekli çocukların okuma alışkanlıkları ya da tercihleri ve bunlara ilişkin değişkenleri inceleyen çalışmaların takip ettiği bulunmuştur (ör. Bahar, Kaya ve Bahar, 2016; Jović, 2016). Okuma becerisi söz konusu olduğunda söz varlığının okuma becerisi ile anlamlı derecede ilişkili olduğunu ortaya koyan çalışmalar mevcuttur (Bilge ve Kalenderoğlu, 2022; Djuarsa, 2017; Hall, Greenberg, Laures-Gore ve Pae, 2014; Robinson, 2005). Bu bağlamda söz varlığı terimini açıklamak gerekmektedir.

Söz varlığı terimini bir dilin bütün bir söz hazinesi olarak kabul etmek mümkündür. Bu bakış açısıyla söz varlığı, sözcüklere indirgenemeyecek kadar geniş bir kavramı karşılar. Türkçe Sözlük (Türk Dil Kurumu, 2010) de bu terime benzer bir tanım getirerek söz varlığının bir dildeki sözlerin bütünü olduğuna yer vermektedir. Benzer bir bakış açısıyla Aksan (2015) da bir dilin söz varlığının yalnızca sözcükleri ifade etmediğini, deyimlerden atasözlerine kadar çeşitli anlatım kalıplarının bir bütünü olduğunu vurgulamaktadır. Dolayısıyla söz varlığı, sözcüklerin yanı sıra belli bir anlamı yansıtan deyimleri ya da öbekleri de kapsamaktadır (Lessard Clouston, 2013).

Ana dili Türkçe olan çocukların söz varlıklarına ilişkin sınırlılıkları olduğu zaman zaman ifade edilmektedir (Ercilasun, 1994; Gökyay, 1990; Yılmaz, 1996). Ana dili konuşuru olan bir bireyin söz varlığı gelişimi çocukluk döneminde hızlı olmakla beraber ilerleyen yaşlarında yeni deneyimlere, keşiflere, kavramlara, sosyal eğilimlere ve fırsatlara göre devam etmektedir (Read, 2000). Bu süreçte bireylerin söz varlığı gelişimlerini etkin şekilde desteklemek üretici söz varlığı bilgisini geliştirebilir (Scott ve Nagy, 2004).

Tipik gelişim gösteren öğrenciler ile yapılan araştırmalar incelendiğinde söz varlığı düzeyine ilişkin çeşitli ölçütler belirleme (ör. Hirsh ve Nation, 1992; Karadağ, 2018), söz varlığının ölçümlenerek değerlendirilmesi (ör. Bayburtlu, 2019; Kara ve Ulutaş, 2018), söz varlığı edindirme yolları (ör. Bellomo, 2009; Bulut ve Karasakaloğlu, 2017;

Çetinkaya, Öksüz ve Öztürk, 2018; Okur, 2007) ve söz varlığının dil becerileriyle ilişkisi (ör. Bilge ve Kalenderoğlu, 2022) ele alınmıştır. Benzer şekilde ana dili Türkçe olan ve tipik gelişim gösteren öğrencilere okutulan Türkçe ders kitaplarının söz varlıklarına ilişkin (ör. Arslan Kutlu, 2006; Baş ve Demirci, 2015; Karadağ, 2019; Karadağ ve Kurudayıoğlu, 2010; Kurudayıoğlu ve Karadağ, 2006; Yılmaz, 1996) çeşitli araştırmalar yapılmaya devam edildiği dikkat çekmektedir.

İlkokul ve ortaokula devam eden özel yetenekli çoğu öğrencinin gelişen teknolojiye, farklılaştırılmış öğretimin ve müfredatın yaygınlaşmasına rağmen sınıf öğretmenlerinin bu öğrencilerin akademik ihtiyaçlarını karşılayabilmek için çok az bilgi ve kaynağa sahip olmaları, bu öğrencilerin kendi başlarına gelişerek başarılı olmaya bırakılmaları gibi çeşitli nedenlerle akademik ihtiyaçları göz ardı edilebilmektedir. Akademik ihtiyaçları göz ardı edilen bu çocukların okuma becerileri gelişip performansları artmadığı gibi, okumaya ilişkin potansiyellerini tam olarak kullanmadıkları takdirde de bu becerilerinin gelişmeyeceği öngörülmektedir (Reis vd., 2004).

Özel yetenekli öğrencilere sunulan metinlerin farklı sözcük sayısının, karmaşıklık ve sözcüksel yoğunluk (lexical density) düzeyinin yüksek olmasının bu öğrencilerin okuma beceri ve performanslarını geliştirerek onları eleştirel okuma seviyesine doğru taşıyabileceği düşünülmektedir. Örneğin metinler söz varlığı bakımından ele alınırken görev ya da anlam odaklı sözcüklerden hangilerinin öne çıktığı bilinmelidir. Bu kapsamda metinlerin sözcüksel yoğunluğuna ilişkin hesaplamalar yapılabilmektedir. Metindeki anlam odaklı sözcükler az ise sözcüksel yoğunluklarının düşük, fazla ise sözcüksel yoğunluklarının yüksek olduğu değerlendirilir (McCarthy ve Carter, 1997). Dolayısıyla özel yetenekli öğrencilere karmaşıklığı ile sözcük yoğunluğu yüksek metinler sunulmasının öğrencilerin okuma ve dil becerilerinin gelişimleri açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Özel yetenekli öğrencilerle ilgili uluslararası alanyazında, uygulanan bir yöntemin söz varlığı gelişimine etkisini değerlendirmek ve öğrencilerin söz varlığı görünümünü ortaya koymak amacıyla birtakım araştırma ve inceleme yapıldığı görülmektedir (ör. Blount, 2005; Ragatz, 2015; Titus, 1989). Türkiye’de ise ana dili Türkçe olan özel

yetenekli öğrencilerin yazılı anlatımlarının incelendiği bir çalışma yer alırken (Kara ve Ünal, 2019) bu öğrencilere sunulan okuma materyallerinin söz varlıklarının henüz incelenmediği ifade edilebilir.

Söz varlığı konusunun özel yetenekli öğrencilerin tanı-değerlendirme süreçleri ile de ilişkili olduğu söylenebilir. Bu öğrencilerin tanı-değerlendirme süreçlerinde birden çok zekâ veya yetenek testi uygulanabilmektedir (Sak, 2013). Bu süreçte kullanılan zekâ, yetenek testleri gibi önemli testlerin sözel beceri alanları ile söz varlığının ilişkili olabileceği söylenebilir. Dolayısıyla özel yetenekli öğrencilere sunulan okuma materyallerinin söz varlığı açısından incelenmesinin özel yetenekli öğrencilerin ilgili testlerin sözel alanlarındaki performans düzeylerini arttırabilmeleri için önemli olabileceği düşünülmektedir.

Bu araştırmada, özel yetenekli tanısı olup bilim ve sanat merkezlerine (BİLSEM) devam eden özel yetenekli öğrenciler için hazırlanıp okutulan Bilim ve Sanat Merkezleri Türkçe Alanı Yardımcı Ders Materyali (MEB, 2021) adlı kitabın söz varlığı bakımından derlem tabanlı olarak incelenmesi amaçlanmaktadır. Söz varlığında ise sözcük hazinesi boyutuna odaklanılmış; atasözleri ve kalıp sözler gibi birtakım diğer söz varlığı unsurları kapsam dışı bırakılmıştır.

YÖNTEM

Araştırmanın Deseni

Bu çalışmada, özel yetenekli öğrenciler için hazırlanmış ve bu öğrencilere BİLSEM’lerde okutulan Bilim ve Sanat Merkezleri Türkçe Alanı Yardımcı Ders Materyali (MEB, 2021) adlı kitap söz varlığı açısından derlem tabanlı olarak incelenmiştir. Derlem tabanlı söz varlığı çalışmaları, geniş ölçekli bilgisayar veri tabanlarını kullanan çalışmalar ile sözlü ve yazılı dilin münferit örneklerini kullanan metin temelli çalışmalar olarak ikiye ayrılmaktadır (McCarthy ve Carter, 1997). Bu açıdan bakıldığında çalışmayı ikinci sınıflandırmaya dâhil etmek mümkündür.

Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi çeşitli kaynaklar aracılığıyla ulaşılan büyük miktardaki verilerin incelenip sentezlenmesi olarak tanımlanabilir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2018). Bu çalışmada ise nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi tekniği kullanılmıştır. Doküman analizi, hedeflenen olgu ve olgulara ilişkin bilgiler içeren yazılı materyallerin çözümlenerek analiz edilmesini kapsamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Veri Kaynağı

Özel yetenekli olup BİLSEM'lere devam eden öğrenciler için hazırlanan ve BİLSEM'lerde yardımcı materyal olarak okutulan Türkçe Alanı Yardımcı Ders Materyali (MEB, 2021) adlı kitapta yer alan okuma metinleri veri kaynağı olarak incelenmiştir. Bu kitaptan okuma metni olarak hazırlanmış otuz dokuz metin ele alınmıştır. Bu metinler toplu bir biçimde Türkçe Veri Deposu [Turkish Data Depository (Sezer, 2021)] derlem programına sokulduktan sonra en sık kullanılan yüz sözcük sıralanarak metin içinde anlam kazanan görev odaklı sözcükler dışındaki sözcüklerle ilgili incelemeler bu yüz sözcük üzerinde yapılmıştır.

Veri Analizinde Kullanılan Araçlar

Güncel Türkçe Sözlük (Türk Dil Kurumu, <https://sozluk.gov.tr/>):

Türk Dil Kurumunun genel ağ sitesinde kullanıma sunduğu Sözlük'te aranan bir sözcük, temel anlamına ilişkin açıklamasının yanı sıra argodaki, atasözleri, deyimler ve birleşik fiiller ile birleşik sözcükler içindeki kullanımları ile bulunabilmektedir. Bu çalışmada bu sözlük, bir sözcük grubunun birleşik fiil mi yoksa deyim mi olduğuna karar vermek, diğer birleşik sözcükleri tespit etmek, sözcüklerin farklı yazımlarını ölçünlü hâle getirmek için kullanılmıştır.

Kubbealtı Lugati (Kubbealtı Akademisi Kültür ve Sanat Vakfı, <http://lugatim.com/>):

Sözcüklerin temel, argodaki ve birleşik yapılar içindeki anlamlarının bulunabildiği sözlükte ayrıca sözcüklerin köken bilgilerine de yer verilmektedir. Araştırma

kapsamında bu sözlük, bir önceki sözlükte yer almayan deyimlerin ve birleşik fiillerin tespitinde kullanılmıştır.

Türkçe Sıklık Sözlüğü:

Türkçe Sıklık Sözlüğü, Türkçenin ilk kapsamlı ve genel amaçlı derlemi olan Türkçe Ulusal Derlemi (TUD) temel alınarak hazırlanan ve Türkçenin en sık 5000 başsözcüğünü (headword/lemma) kapsayan önemli bir sözlüktür (Aksan, Aksan, Mersinli ve Demirhan, 2017). Başsözcük, bir sözcük çeşidinin çekim eklerinden arındırılmış yalın hâline verilen ad olarak betimlenebilir (Aksan ve Yaldir, 2011). Araştırma kapsamında Türkçe Sıklık Sözlüğü, elde edilen verilerin tematik karşılaştırması için kullanılmıştır.

Türkçe Veri Deposu (Turkish Data Depository):

Türkçe Veri Deposu, büyük-küçük harfe duyarlı ve duyarsız sıklıkların çıkarılmasını sağlamasının yanında belirli bir listedeki sözcüklerin verilen metin dosyasında bulunup bulunmadığını denetleme olanağı sunmaktadır. Ayrıca Türkçe Veri Deposu'nda sözcüklerin eş dizimleri de denetlenebilmektedir. Araştırma kapsamında düzenlenen sözcüklerin sıklıklarını tespit etmek için bu araç kullanılmıştır.

Veri Toplama Süreci

Bilim ve Sanat Merkezleri Türkçe Alanı Yardımcı Ders Materyali (MEB, 2021) adlı kitap derlem tabanlı incelenirken sırasıyla şu adımlar izlenmiştir; (a) Kitaptaki okuma metinleri Word dosyası içine alınıp taranarak ölçün dışı yazımlar düzeltilmiştir. Örneğin “durum” anlamındaki “hâl” sözcüğü “hal” biçiminde yazılmışsa bu sözcüğe düzeltme için ilgili işaret eklenmiştir. (b) Metindeki özel adlar, bu adların listede ayrı ayrı parçalar şeklinde çıkmaması için birleştirilmiştir. Örneğin “Orhan Duru” adı “OrhanDuru” biçimine getirilmiştir. (c) Özel adlara çekim eki geldiğinde kullanılan kesme işareti ve gelen ek kaldırılmıştır. (ç) Araya başka sözcük girerek birbirinden uzak düşmüş birleşik fiillerin parçaları bir araya getirilmiştir. Örneğin “Yola erkenden çıktık.” gibi bir cümle “Erkenden yolaçtık.” biçimine getirilmiştir. (d) Ayrı yazılan birleşik sözcükler bitişik duruma getirilmiştir. (e) Bütün ikilemeler bitişik duruma

getirilmiştir. (f) Tarihler dışında rakamla yazılan sayılar yazıya çevrilerek bitişik duruma getirilmiştir. (g) Taban, bir sözcüğün kök ve gövdelerinin çekim eki almaması yalın hâli olarak tanımlanmaktadır (Korkmaz, 1992). Türkçede sözcük sınırlarının en kapsayıcı olanı taban olarak ifade edilebilir (Kurudayıoğlu ve Karadağ, 2005). Dolayısıyla taban, bazen kök bazen gövde ya da birleşik sözcük olabilir. Türkçe için yapılmış söz varlığı çalışmalarında bir standardın olmamasıyla beraber bu çalışmada basit, türemiş ve birleşik sözcükleri içine alan taban sözcük sınırı olarak kabul edilmiştir. Bunun dışında kalan çekim ekleri kaldırılmıştır. Ayrıca kalıplaşmaya yol açan çekim ekleri silinmemiştir. Örneğin “şimdi” sözcüğüne ayrılma durumu eki getirilerek yapılmış “şimdiden” sözcüğü olduğu gibi kalmıştır. (h) Read’e (2000) göre temel bir sözcüğün sonuna yapılan eklemeler sözcüğün anlamını ya da sınıfını değiştirmiyorsa temel sözcük ve bundan etkilenmiş sözcükler toplu olarak bir başsözcük kabul edilir. Bu görüşe dayanarak anlamı ya da sözcük sınıfını değiştirmeyen eklerle yeni biçimler almış sözcükler tek başsözcük kabul edilmiştir. Örneğin “gitti” ve “gidiyor” sözcükleri “git-” biçiminde tek bir başsözcük olarak alınmıştır. (ı) Söz kalıplarının anlamları tek tek kendini oluşturan parçalarından açık bir şekilde anlaşılmadığından (Nation ve Waring, 1997) çalışmada bir araya gelerek yeni bir anlam oluşturan söz kalıpları tek bir söz varlığı unsuru sayılmıştır. Örneğin “Hoş geldin” ifadesindeki ilk ve ikinci sözcüğün ayrılmaması yönünde bir tutum içinde olunmuştur. (i) Bu çalışmada, özellikle birleşik sözcüklerin ve kalıp ifadelerin belirlenmesinde Güncel Türkçe Sözlük ve Kubbealtı Lugati esas alınmıştır. İki sözlük arasında uyumsuzluk olduğunda ise örneğin bir ifadenin bir sözlükte birleşik bir yapı kabul edildiği ancak diğer sözlükte birleşik bir yapı olarak yer almadığı durumlarda araştırmacılar kendi aralarında tartışarak sözcüğün yapısına ilişkin nihai kararı vermiştir. (j) Metin dışında kendi başına anlamı olan anlam odaklı sözcük ve metin içinde anlam kazanan görev odaklı sözcük ayırımına giderken metinlerdeki ilgeçler ve bağlaçlar görev odaklı sözcük olarak kabul edilmiştir. Böyle bir yol izlenirken bu sözcüklerin cümlede ve sözcede işe dâhil olup öğeler arasında birleştirme işlevi taşıması; ayrıca cümle ve sözce dışında belirli bir anlamı karşılamaması anlayışından hareket edilmiştir. Örneğin Wainwright ve Hutton (1992) da görev odaklı sözcüklerden

söz ederken böyle bir anlayış ortaya koymaktadırlar. Longman Çağdaş İngilizce Sözlüğü-Çevirim içi (Dictionary of Contemporary English-Online) de görev odaklı sözcüğün kendi başına hiçbir anlam taşımadığını ama cümledeki diğer sözcükler arasındaki ilişkiyi gösterdiğini ifade etmektedir. Üstelik Türkçedeki görev odaklı sözcükler ile ilgili makalesinde Kumova Metin (2008), her ne kadar listede yüksek sıklıktaki sözcüklerin görev odaklı; önemli kabul edilen orta sıklıktaki sözcüklerin anlam odaklı sözcükler olarak düşünüldüğünü ifade etse de anlam ve görev sözcükleri arasında bir sınır belirlerken belirli bir hata payı olduğunu belirtmektedir. Ayrıca Kumova Metin'in (2008) de vurguladığı üzere bir cümlede görev odaklı sözcük olan bir sözcük başka bir cümlede anlam odaklı sözcük de olabilir. Örneğin bu çalışmanın bulgular bölümünde yer alan “doğru” sözcüğüne bu şekilde yaklaşmıştır. Metinlerdeki durumları göz önüne alınarak ilgeç olarak kullanıldığında için görev odaklı; adil, ad ya da belirteç olarak kullanıldığında ise anlam odaklı sözcük olarak işlem görmüştür. (k) Son olarak, yapılan bütün bu düzenlemelerden sonra metinler Türkçe Veri Deposu (Sezer, 2021) aracılığıyla işlenmiştir.

BULGULAR

Bilim ve Sanat Merkezleri Türkçe Alanı Yardımcı Ders Materyali (MEB, 2021) adlı kitabın söz varlığı bakımından derlem tabanlı olarak incelendiği bu araştırma kapsamında ele alınan otuz dokuz metne ilişkin bulgular aşağıda sunulmaktadır.

İncelenen metinlerin çekim ekleri çıkarılmış biçimlerdeki farklı sözcük sayısının bütün sözcük sayısına oranı Tablo 1’de verilmiştir. Metinlerin çekim eksiz biçimlerinde belirtilen oran alt sınıra yaklaşmaktadır. Keza bu oran 0-1 arasında değer alıp 1’e yaklaştıkça metnin karmaşıklığı artmaktadır. Dolayısıyla metinlerin çekim eklerinden arındırılmış biçimlerinin karmaşıklığının bu değer bakımından düşük olduğu ifade edilebilir.

Tablo 1. Metinlerin Çekim Eksiz Biçimlerindeki Farklı Sözcüklerin Bütün Sözcüklere Oranları (Type/Token Ratio)

Bütün sözcük sayısı	12245
Farklı sözcük sayısı	3510
Oran	0,29

Metinler görev odaklı sözcükler ve anlam odaklı içerik sözcükleri bakımından da ele alınmıştır. İncelenen metinlerde en sık kullanılan görev odaklı sözcüğün “ve (308 kez)” bağlacı olduğu anlaşılmaktadır. Bunu “de (152 kez)” bağlacı takip etmektedir. “İçin (68 kez)” edatı ise üçüncü sırada gelmektedir.

Metinlerde en çok “ve (308), de (152), ile (47 kez), ki (30 kez), ya da (14 kez), veya (13 kez)” gibi bağlama görevi olan görev odaklı sözcüklerin kullanılmış olması, metinlerde çeşitli yakın anlam ilişkileri kurulduğu şeklinde yorumlanabilir. Öyle ki sözcükleri ve cümleleri birbirine bağlayan bağlaçlar, bağladıkları sözcükler ile cümleler arasında yakın anlam ilişkisi kurup bu ilişkiyi açıklarlar (Kaynak, 1969). Bu sebeple metinlerde bağlı yapılarla güçlü anlatımlar kurmaya yönelik bir tutumun olduğu ifade edilebilir.

Metinlerde “için (68 kez)” edatının çok kullanılması ise sebep-sonuç ve amaç-sonuç gibi ilişkilerin nispeten fazla kurulduğu biçiminde yorumlanabilir. Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda (MEB, 2019) bu ilişkiler önemsenmekte, kazanımlar içinde yer almaktadır. “Diye (34 kez)” gibi zarflar ile de bu ilişkilerin metinlerde kurulmuş olması, metinleri bu bakımdan Türkçe Dersi Öğretim Programı’nın istediği niteliğe yaklaştırmaktadır. Metinlerde “kadar (27 kez)” ve “göre (14 kez)” edatlarının sık kullanılmış olması, karşılaştırma, benzetme ve zaman gibi değişik anlamlar içeren cümlelerin de tercih edildiğini işaret edebilir. Ayrıca metinlerde “en (49 kez)” zarfının ve “ise (19 kez)” şart yapısının da sık kullanılması, karşılaştırma anlamının nispeten önemsendiği biçiminde yorumlanabilir. Öğrencilerin karşılaştırma yapma becerisi Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda önemsenmektedir. Okudukları ile ilgili çıkarımlarda bulunmaya ilişkin kazanımlarda sebep-sonuç, amaç-sonuç, koşul gibi

ilişkilerin yanında karşılaştırma ilişkileri de vurgulanmaktadır. Metinlerde “gibi (48 kez)” sözcüğünün de edat olarak sık tercih edildiği söylenebilir. Temelde benzerlik bildiren bu sözcüğün Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda okunanlardan çıkarım yapmaya, söz sanatlarını belirlemeye, düşünceyi geliştirme yollarını tespit etmeye yönelik kazanımlarla da ilişkili olduğu ifade edilebilir.

Türkçede dilin temel yapısını, ad ve fiil grubuna giren anlamlı sözcükler oluşturmaktadır (Korkmaz, 2005). Bununla birlikte edatlar ve bağlaçlar gibi görev odaklı sözcükler de bir dilin önemli öğeleridir. Chung ve Pennebaker (2007) İngilizce metin arşivlerine dayanarak ilk sırada yer alan on görev odaklı sözcüğün kullanım sıklığı bakımından bütün sözcüklerin %20’sinden fazla olduğunu ortaya koymuşlardır. Bu çalışmada ise incelenen metinlerde kullanılan görev odaklı sözcüklerin oranı toplam sözcük içinde 0,09’dur. Buna göre incelenen kitapta yer alan metinlerde beklenenden az görev odaklı sözcük kullanıldığı söylenebilir.

Görev odaklı sözcüklerin ardından içerik sözcükleri ad türünden ve fiil türünden olanlar şeklinde ele alınıp Türkçe Sıklık Sözlüğü (Aksan vd, 2017) ile karşılaştırıldığında ilk yüz sözcük bakımından iki kaynak arasında %59’luk bir ortaklık ortaya çıkmaktadır. Bununla beraber Türkçe Sıklık Sözlüğü’ndeki ilk yüz sözcük arasında var/var-, iç/iç-, ara/ara-, geç/geç-, yan/yan-, yüz/yüz-, aç/aç- ve yaz/yaz- sözcüklerinin farklı anlamları karşılayacak biçimde ama aynı başsözcük altında verildiğini göz önünde bulundurmak gerekmektedir. İki kaynaktan da ilk yüz sözcük içinde örneğin “çocuk, ağaç, dünya, gel-, ver-” gibi sözcükler bulunmaktadır. Ayrıca en sık kullanılan ad olan yüz sözcük Türkçe Sıklık Sözlüğü’ndeki temalara göre sınıflandırıldığında Tablo 2 ortaya çıkmaktadır.

Tablo 2. Metinlerdeki İlk Yüz Sözcük İçindeki Adların Türkçe Sıklık Sözlüğü'ndeki Temalara Göre Sınıflandırılması

Kategoriler	Örnek sözcükler
aile	çocuk, anne
doğal şekil/bitki	ağaç, yer, dünya, deniz
zıtlıklar	var, güzel, büyük, yok, önce, doğru, içinde, iç, yaşlı, ilk
yiyecek/içecek	su, turunç, ekmek
canlılar	insan, kuş, kadın, kız, balık
zaman	zaman, gün, yıl
meslek	kral, şehzade
malzemeler	kapı, tarak
sporlar	oyun, cirit
vücut	el
hava durumu	buz, güneş,
diğer	ev, ülke, Keloğlan, ses, robot, Muncuk, Denizhan, Atabey, üç, iki, halk, soru,

Tablo 2 incelendiğinde metinlerdeki ilk yüz sözcük içerisinde bulunan ad olan sözcüklerin Türkçe Sıklık Sözlüğü'ndeki temalardan on biri altında toplandığı, bunun yanında “diğer” kategorisi oluşturularak bu başlık altında da sözcüklerin yer aldığı görülmektedir. Buna göre “diğer” kategorisi dışında metinlerdeki ilk yüz sözcük içinde en fazla “zıtlık” kategorisinde sözcükler toplanmıştır. En az sözcük ise “vücut” kategorisinde bulunmaktadır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırmada, özel yetenekli tanısı olup BİLSEM'lere devam eden özel yetenekli öğrenciler için hazırlanıp okutulan Bilim ve Sanat Merkezleri Türkçe Alanı Yardımcı Ders Materyali (MEB, 2021) kitabı söz varlığı bakımından derlem tabanlı olarak incelenmektedir. Kitapta yer alan otuz dokuz metne ilişkin bulgular ilgili alan yazın ışığında tartışılmıştır.

İncelenen otuz dokuz metinde kullanılan farklı sözcük sayısının bu metinlerdeki bütün sözcük sayısına oranından yola çıkılarak incelenen materyalin genel olarak karmaşık metinlerden oluşmadığı ifade edilebilir. Dolayısıyla incelenen metinlerin genel olarak ileri düzeyde bir söz varlığına sahip olmadığı düşünülmektedir. Öte yandan sözcük

tekrarına toptancı bir bakış açısıyla olumsuz yaklaşmayıp bunun yerine göre bir anlatım zenginliği olarak görülmesi de mümkündür. Nitekim bir metindeki değişik tür ve anlama sahip sözcüklerin çok kullanılıp sık tekrarlanması, o metne edebî bir üslup, bir anlam derinliği ve zenginlik kazandırabilir (Ulutaş ve Kara, 2020).

Alanyazın incelendiğinde tipik gelişim gösteren 6. sınıf öğrencileri için MEB ve özel bir yayınevi tarafından hazırlanan Türkçe ders kitaplarının da söz varlığı bakımından ele alındığı (ör. Karadağ, 2019) görülmektedir. MEB tarafından hazırlanan Türkçe kitabında farklı sözcük/toplam sözcük oranı yaklaşık 0,24, özel yayınevi tarafından hazırlanan Türkçe kitabında ise bu oran yaklaşık 0,21 olarak hesaplanmıştır. Türkçe ders kitaplarının söz varlığına ilişkin ulaşılan bu değer ile kitapların söz varlığı bakımından zengin olmadığı raporlanmıştır (Karadağ, 2019). Benzer şekilde Baş ve Demirci (2015) 2. sınıf Türkçe ders kitabındaki toplam sözcük sayısını 7449, farklı sözcük sayısını ise 1826 olarak tespit etmişlerdir. Bu çalışmadaki bulgulardan hareketle 2. sınıf Türkçe ders kitabındaki farklı sözcük/toplam sözcük oranının 0,25 civarında olduğu anlaşılmaktadır. Öte yandan Arslan Kutlu (2006) “çeşit söz sayısı/toplam sözcük sayısı” biçiminde adlandırarak belirlediği bu oranı (type/token ratio) sırasıyla 6, 7 ve 8. sınıflarda Türkçe ders kitaplarında % 56, % 56 ve % 53 olarak tespit etmiştir. Bu son çalışmada metinlerin söz varlığı bakımından nispeten zengin olduğu ifade edilebilir. Dolayısıyla özel yetenekli çocuklar için hazırlanan Bilim ve Sanat Merkezleri Türkçe Alanı Yardımcı Ders Materyalinin (MEB, 2021) farklı sözcük sayısının metinlerdeki bütün sözcük sayısına oranının tipik gelişim gösteren öğrenciler için hazırlanan materyallerdeki orana çok yakın olduğu görülmektedir.

Read'e (2000) göre bireyin sözcük bilgisi değerlendirilirken odaklanması gereken sözcükler anlam odaklı sözcüklerdir. Bu çalışma kapsamında incelenen metinlerde ise görev odaklı sözcüklerin yaklaşık %10'luk bir toplam kullanım sıklığına sahip oldukları görülmektedir. Ayrıca en fazla kullanılan görev odaklı sözcüğün “ve” bağlacı olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanında “de”, “gibi” gibi görev odaklı sözcükler de incelenen metinlerde sıklıkla tercih edilmiştir. Metinler söz varlığı ve sözcük sıklığı bakımından ele alınırken görev ya da anlam odaklı sözcüklerden hangilerinin öne çıktığının

bilinmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Bu noktadan hareketle metinlerin sözcüksel yoğunluklarına (lexical density) ilişkin hesaplamalar yapılabilmektedir. Dolayısıyla metindeki anlam odaklı sözcükler az ise sözcüksel yoğunluklarının düşük, fazla ise sözcüksel yoğunluklarının yüksek olduğu bilinmektedir (McCarthy ve Carter, 1997). Bu noktada özel yetenekli öğrenciler için hazırlanarak BİLSEM’lerde okutulan kitaplarda yer alan metinlerin anlam odaklı sözcüklerinin ve sözcüksel yoğunluklarının yüksek olacak şekilde hazırlanmasının bu özel öğrencilerin okuma beceri ve performanslarını artırarak onları eleştirel okuma düzeyine taşıyabilmesi bağlamında önemli olacağı öngörülmektedir.

Çalışma kapsamında incelenen metinlerdeki ilk yüz sözcük Türkçenin kapsamlı ve güncel bir sıklık sözlüğü sayılabilecek, ayrıca tematik listeler de sunan Türkçe Sıklık Sözlüğü’ndeki en sık kullanılan sözcükler ile karşılaştırıldığında neredeyse %60’lık bir ortaklık ortaya çıkmaktadır. Bu metinlerin ilk yüz sözcüğü için değil de bütün sözcükleri için yapılacak bir karşılaştırmada bu oranın değişmesi beklenebilir. Ancak ilk yüz sözcüğün sıklığının Türkçe Sıklık Sözlüğü’ndeki sıklık ile önemli oranda ortaklığa sahip olması, metinlerde Türkçenin güncel kullanımının önemsendiği şeklinde yorumlanabilir. %40’lık bir benzemezlik ise metinlerin özel yetenekli çocuklar için hazırlanmış olmasına bağlanabilir. Böyle bir durumda metinlerin öncelediği sözcüklerin Türkçenin genel görünümüne göre farklılaşma olasılığı düşünülebilir.

Araştırmada incelenen metinlerdeki ilk yüz sözcük içindeki ad türünden sözcükler Türkçe Sıklık Sözlüğü’ndeki temalara göre tematik olarak incelendiğinde bu sözcüklerin Türkçe Sıklık Sözlüğü’ndeki on bir tema altında toplandığı ortaya çıkmıştır. Ayrıca Türkçe Sıklık Sözlüğü’ndeki temalara dâhil edilemeyen sözcükler “Diğer” adı altında toplanmıştır. Buna göre metinlerdeki ilk yüz sözcük içinde en fazla “Zıtlıklar” teması altında ad türünden sözcükler bulunmaktadır. Bu temada “var, yok, güzel, büyük” gibi zıtlık ifade edebilecek sözcükler yer almaktadır. Bu temayı izleyen “Canlılar” ile “Doğal şekiller/bitkiler” temalarında ise “insan, kuş, balık, ağaç, yer” gibi sözcükler bulunmaktadır. Öte yandan özel yetenekli öğrencilerin okumaya olan ilgi ve isteklerini arttırıp zihinsel sözlükçelerini geliştirerek onları okuma konusunda

cezbedebilecek örneğin sağlık, teknoloji, gibi temalarda örneğin uzay, anatomi, hücre ve jeofizik gibi sözcüklerin yer aldığı metinlerin de sunulmasının önemli olabileceği söylenebilir.

Sonuç olarak araştırma bulguları farklı sözcük/toplam sözcük oranı ile metinlerin sözcüksel yoğunluklarını ortaya koymuştur. Ayrıca metinlerdeki ilk yüz sözcüğün Türkçe Sıklık Sözlüğü'ndeki en sık kullanılan sözcükler ile karşılaştırılması ve metinlerdeki ilk yüz sözcük içindeki ad türünden sözcüklerin Türkçe Sıklık Sözlüğü'ndeki temalara göre incelenmesi sağlanarak bulgular paylaşılmıştır. Bu bağlamda özel yetenekli öğrenciler için hazırlanarak BİLSEM'lerde okutulan yardımcı materyalde farklı sözcük sayısının fazla ve karmaşıklık düzeyinin yüksek olduğu metinler yer almasının önemli olacağı düşünülmektedir. Aynı zamanda özel bir potansiyele sahip olan bu öğrenci grubu için hazırlanan metinlerin sözcüksel yoğunluklarınının da yüksek olması beklenmektedir. Ayrıca özel yetenekli olan bu öğrencilerin okuma ilgi, istek ve meraklarını arttıracak örneğin sağlık, teknoloji gibi temalarda metinler ve bu temalarda örneğin yapay zekâ, robot, nöron, bilim, beyin, genetik gibi önemli sözcükleri kazanarak zihinsel sözlükçelerini genişletebilecekleri sözcükler sunulmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Ek olarak özel yetenekli öğrencilerin tanı-değerlendirme süreçlerinde uygulanan zekâ, yetenek testleri gibi önemli testlerin sözel beceri alanlarında yüksek performans gösterebilmeleri için de söz varlıklarının desteklenmesinin önemli olduğu ifade edilebilir. Dolayısıyla özel yetenekli öğrencilerin eleştirel okuma becerilerini kazanıp geliştirmelerine olanak sağlayacak söz varlığı bakımından zengin kaynak ve kitaplar hazırlanmasının önemi vurgulanabilir. Yapılacak yeni araştırmalarla ise ana dili Türkçe olan özel yetenekli ve tipik gelişim gösteren öğrencilerin söz varlıklarının kendi yazılı ya da sözlü ürünleri üzerinden karşılaştırılarak incelenebilmesi önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Akarsu, F. (2001). *Üstün yetenekli çocuklar aileleri ve sorunları*. Eduser Yayınları.
- Aksan, D. (2015). *Türkçenin sözvarlığı*. Bilgi Yayınevi.
- Aksan, Y. ve Yaldır, Y. (2011, Ocak). *Türkçe sözvarlığının nicel betimlemesi*. 24. Ulusal Dilbilim Kurultayı, Ankara.
- Aksan, Y., Aksan, M., Mersinli, Ü. & Demirhan, U. U. (2017). *A frequency dictionary of Turkish*. Routledge.
- Armut, M., Özer, E. ve Kara, M. (2021, Kasım). *Üstün yetenekli/zekâlı çocukların okuma becerilerinin incelenmesi*. 19. Uluslararası Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu, Türkiye.
- Arslan Kutlu, H. (2006). *MEB ilköğretim 6, 7. ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin söz varlığı açısından değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi). Enstitü adı yazılmalı, İstanbul.
- Bahar, A., Kaya, A. İ., & Bahar, F. (2016). Differences in reading attitudes and preferences between gifted and non-gifted elementary students. *Education and Science, 41*(187), 45-61. doi:10.15390/EB.2016.4595
- Baş, B. ve Demirci, S. (2015). 2. sınıf Türkçe ders kitabındaki metinlerle çalışma kitaplarındaki etkinliklerin söz varlığı açısından karşılaştırılması. *Ana Dili Eğitimi Dergisi, 3*(1), 17-29. doi:10.16916/aded.22794
- Bayburtlu, Y. S. (2019). Öğrencilerin hazırlıksız konuşmalarında kelime hazinesi katsayıları. *Ana Dili Eğitimi Dergisi, 8*(1), 44-66. doi: org/10.16916/aded.613179
- Bellomo, T. S. (2009). Morphological analysis as a vocabulary strategy for L1 and L2 college preparatory students. *The Electronic Journal for English as a Second Language, 13*(3), 1-27. Retrieved from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ898200.pdf>
- Bilge, H., & Kalenderoğlu, İ. (2022). The relationship between reading fluency, writing fluency, speaking fluency, reading comprehension, and vocabulary. *Education and Science, 47*(209), 25-53. doi: 10.15390/EB.2022.9609
- Blount, C. (2005). *A case study: The effects of differentiated instruction on a gifted and talented student's vocabulary*. (Master dissertation, Carthage College). Enstitü adı yazılmalı, Kenosha.
- Brindger, C. (2009). The effects of accelerated reader (AR) as an extrinsic motivation tool for improving gifted students' reading levels. *The Corinthian, 10*(1), 57-64. Retrieved from <https://kb.gcsu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1068&context=thecorinthian>

- Bulut, B., & Karasakaloğlu, N. (2017). Benefiting from listening in vocabulary development. *Journal of Education and Training Studies*, 5(12), 99-109. doi: 10.11114/jets.v5i12.2688
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Yayınevi.
- Chung, C., & Pennebaker, J. (2007). The psychological functions of function words. In K. Fiedler, *Social communication* (pp. 343-559). Psychology Press.
- Çetinkaya, F. Ç., Öksüz, H. İ. ve Öztürk, M. (2018). Etkileşimli okuma ve kelime hazinesi. *Journal of International Social Research*, 11(60), 705-715. doi: 10.17719/jisr.2018.2825
- Djuarsa, H. M. (2017). The relationship between vocabulary knowledge and reading comprehension ability of senior high school students. *Magister Scientiae*, (41), 41-53. doi: 10.33508/mgs.v0i41.1563
- Dunn, K., Georgiou, G., & Das, J. P. (2020). The relationship of cognitive processes with reading and mathematics achievement in intellectually gifted children. *Roeper Review*, 42(2), 126-135. doi: 10.1080/02783193.2020.1728803
- Ercilasun, A. B. (1994). *Engin Ardiç'a cevap*. https://www.tdk.gov.tr/dosyalar/TDD/1995s519/1995s519_00_13_A_B_ERCI_LASUN.pdf adresinden erişilmiştir.
- Gökay, O. Ş. (1990). Orhan Şaik Gökay ile yapılan söyleşi. *Dergâh*, 1(10), 12.
- Graves, M. F. (2006). *The vocabulary book learning & instruction*. Teachers College Press.
- Hall, R., Greenberg, D., Laures-Gore, J., & Pae, H. K. (2014). The relationship between expressive vocabulary knowledge and reading skills for adult struggling readers. *Journal of Research in Reading*, 37(S1), 87-100. doi: 10.1111/j.1467-9817.2012.01537.x.
- Hirsh, D., & Nation, P. (1992). What vocabulary size is needed to read unsimplified texts for pleasure. *Reading in a Foreign Language*, 8(2), 689-696. Retrieved from <https://scholarspace.manoa.hawaii.edu/server/api/core/bitstreams/04d7edf5-be1c-4a1e-9c91-995135ac4120/content>
- Jović, V. M. (2016). How to choose required reading for primary school—with regard to literarily gifted children. *Learning and Teaching*, 127. Retrieved from http://www.klettobrazovanje.org/Casopis/Broj%201_2016.pdf#page=128
- Kara, M. ve Ulutaş, M. (2018). Gazi üniversitesi vakfı özel anadolu lisesi öğrencilerinin kelime hazinesinin derlem tabanlı incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 7(3), 1902-1916. <https://dergipark.org.tr/en/pub/teke/issue/39454/465526> adresinden erişilmiştir.

- Kara, M. ve Ünal, M. (2019). Üstün yetenekli öğrencilerin yazılı anlatımlarındaki söz varlığının derlem tabanlı incelenmesi. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 7(1), 252-261. doi:10.18298/ijlet.3270
- Karadağ, Ö. (2018). Dil eğitimi araştırmaları için bir değişken önerisi: Kelime hazinesi katsayısı. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 6(2), 532-537. doi:10.16916/aded.372078
- Karadağ, Ö. (2019). Aynı sınıf düzeyi için hazırlanan Türkçe ders kitaplarının ortak sözcük varlığı açısından karşılaştırılması. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(4), 1130-1140. doi:10.16916/aded.616942
- Karadağ, Ö. ve Kurudayıoğlu, M. (2010). 2005 Türkçe programına göre hazırlanmış ilköğretim birinci kademe Türkçe ders kitaplarının kelime hazinesi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 27, 423-436. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/157001> adresinden erişilmiştir.
- Kaynak, O. (1969). Türkçede bağlaçlar. *Türk Dili*. https://www.tdk.gov.tr/dosyalar/TDD/1969s209/1969s209_16_O_KAYNAK.pdf
- Korkmaz, Z. (1992). *Grammer terimleri sözlüğü*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Korkmaz, Z. (2005). Bağlaçlar ve türkiye türkçesindeki oluşumları. *Türk Dili*, 638, 118-125. https://www.tdk.gov.tr/dosyalar/TDD/2005s638/2005_638_03_Z_KORKMAZ.pdf adresinden erişilmiştir.
- Kubbealtı lugati. <http://lugatim.com/> adresinden erişilmiştir.
- Kumova Metin, S. (2008). Evaluation of function words in Turkish based on the Zipf's 1. law. *Journal of the Faculty of Engineering and Architecture of Gazi University*, 23(2), 467-475. Retrieved from <https://eds.p.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=0&sid=5da48429-6ea2-4d55-88e8-c52c1bb80fd1%40redis>
- Kurudayıoğlu, M. ve Karadağ, Ö. (2005). Kelime hazinesi çalışmaları açısından kelime kavramı üzerine bir değerlendirme. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(2), 293-307. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/77263> adresinden erişilmiştir.
- Kurudayıoğlu, M. ve Karadağ, Ö. (2006). Ortak kelime hazinesi kazandırmada ilköğretim sekizinci sınıf Türkçe ders kitaplarının durumu. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 335-343.
- Leana Taşcılar, M. Z. (2017). Bibliyoterapi programının üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin öz saygı düzeylerine etkisi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(37), 73-96. doi:10.31795/baunsobed.645183
- Lessard-Clouston, M. (2013). *Teaching vocabulary*. TESOL International Association.
- Longman dictionary of contemporary English online. Retrieved from <https://www.ldoceonline.com/>

- McCarthy, M., & Carter, R. (1997). *Written and spoken vocabulary*. In N. Schmitt & M. McCarthy (Ed.), *Vocabulary description, acquisition and pedagogy* (pp. 20-39). Cambridge: Cambridge University Press.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2014). *Özel yetenekli çocuklar aile klavuzu*. Ankara.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2019). *Türkçe Dersi Öğretim Programı (ilkokul ve ortaokul 1-8. sınıflar)*. Ankara:(2019). T. C. Millî Eğitim Bakanlığı.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2021). *Bilim ve sanat merkezleri Türkçe alanı yardımcı ders materyali*.
- Nation, P., & Waring, R. (1997). Vocabulary size, text coverage and word lists. In N. Schmitt & M. McCarthy (Eds.), *Vocabulary description, acquisition and pedagogy* (pp. 6-19). Cambridge University Press.
- Nichols, T. M. (1993). A study to determine the effects of the junior great books program on the interpretive reading skills development of gifted/able learner children. Retrieved from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED354694.pdf>
- Oğurlu, Ü. (2014). Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin okuma ilgisi, tutumu ve eleştirel okuma becerileri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 15(2), 29-43. doi:10.1501/Ozlegt_0000000197
- Okur, A. (2007). *Serbest okuma etkinliğinin sözcük hazinesi ve kavram gelişimine etkisi (MEB tarafından ilköğretim II. kademe öğrencilerine önerilen 100 temel eser örneğinde)*. (Yayımlanmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi). İstanbul.
- Ragatz, C. M. (2015). *Playing vocabulary games and learning academic language with gifted elementary students*. (Doctoral dissertation, Arizona State University). Phoenix. Retrieved from <https://www.proquest.com/docview/1679283990?pq-origsite=gscholar&fromopenview=true>
- Read, J. (2000). *Assessing vocabulary*. Cambridge University Press.
- Reis, S. M., & Boeve, H. (2009). How academically gifted elementary, urban students respond to challenge in an enriched, differentiated reading program. *Journal for the Education of the Gifted*, 33(2), 203-240. doi:10.1177/016235320903300204
- Reis, S., Gubbins, E., Briggs, C., Schreiber, F., Richards, S., Jacobs, J.... Alexander, M. (2004). Reading instruction for talented readers: Case studies documenting few opportunities for continuous progress. *Gifted Child Quarterly*, 48(4), 315-338. doi:10.1177/001698620404800406
- Robinson, M. V. (2005). Examining the relationship between vocabulary knowledge, oral reading fluency, and reading comprehension (Doctoral dissertation, University of Oregon). ProQuest. <https://www.proquest.com/openview/932ef52f2f136154c5210a171f755540/1?pq-origsite=gscholar&cbl=18750&diss=y>

- Sak, U. (2013). *Üsütn zekâhlar: Özellikleri, tanılanmaları, eğitimleri* (6. baskı). Vize Akademi.
- Scott, A. J., & Nagy, W. E. (2004). Developing word consciousness. In H. F. Baumann & Kame'enui, E. J. (Eds.), *Vocabulary instruction research to practise* (pp. 201-217). The Guilford Press.
- Sezer, T. (2021). *Turkish data depository*. https://tools.tdd.ai/freq_ci adresinden erişilmiştir.
- Smith, A., & Feng, J. (2018, October). *Literature circle and gifted students: Boosting reading motivation and performance*. Paper presented at the Annual Meeting of the Georgia Educational Research Association.
- Titus, S. E. (1989). *A study of vocabulary knowledge of multiple meaning words among gifted, above average, and average students*. (Doctoral dissertation, The Ohio State University). Columbus.
- Türk Dil Kurumu güncel Türkçe sözlük. <https://sozluk.gov.tr/> adresinden erişilmiştir.
- Türkçe sözlük (2010). Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Wainwright, J., & Hutton, J. (1992). *Your own words*. Nelson.
- Weganofa, R., Pratiwi, N., Liskinasih, A., & Sulisty, G. H. (2020). The effectiveness of pre-reading activities on gifted students: A case on low achievement students. *Journal for the Education of Gifted Young Scientists*, 8(1), 501-513. doi:10.17478/jegys.644812
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayınevi.
- Yılmaz, H. (1996). *İlkokul beşinci sınıf türkçe ders kitaplarının kelime ve cümle kadrosu*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi). Enstitü adı yazılmalı, Ankara.

SUMMARY

Introduction

The term "vocabulary" can be considered as the whole vocabulary of a language. The vocabulary corresponds a concept that is too wide to be reducible to words. In Turkey, there is only one study in which the written expressions of gifted students whose mother tongue is Turkish have been analysed, while the vocabulary of the reading materials of these students has not yet been examined. The purpose of the current study is to examine the book named Science and Art Centers Turkish Field Supplementary Course Material prepared for gifted students on a corpus-based basis in terms of vocabulary.

Method

In the study, document analysis, which is one of the qualitative research data collection methods, was used in accordance with qualitative research. The sample of the study consists of the reading texts in the Turkish Field Supplementary Course Material prepared for gifted students who attend BILSEMs and taught as supplementary material in BILSEMs. Contemporary Turkish Dictionary, Kubbealti Dictionary, A Frequency Dictionary of Turkish and Turkish Data Depository were used in the analysis of the research data. Before the texts were included in the corpus program, some significant regulations were made on them. For instance, separate compound words and proper nouns were written adjacent, inflectional suffixes from word roots and stems were removed. After all these regulations, the texts were processed through the Turkish Data Depository..

Results

The ratio of the number of different words to the total number of words in the of the texts was calculated as 0.29. According to this ratio, text complexity is at a low level. The most frequently used function word in the texts is the conjunction "and". A 59% partnership was calculated between the first hundred words of the analyzed texts and the Turkish Frequency Dictionary.

The content words in the first hundred words in the texts are gathered under eleven of the themes in the Turkish Frequency Dictionary, and the words are also included under this title by creating the "other" category. According to this, apart from the "other" category, the words in the "contrast" category were collected the most among the first hundred words in the texts. The fewest words are in the "body" category.

Based on the ratio of the number of different words used in the thirty-nine texts analyzed to the total number of words in these texts, the material analysed does not consist of complex texts in general. Considering that the ratio of the total frequency of the first hundred most frequently used words in the texts to the total frequency of the words in the texts is relatively high, a certain number of words were repeated excessively in the texts. Therefore, the texts analysed do not have an advanced vocabulary in general.

In the texts analysed in this study, function words have a frequency of use of approximately 10% in total. Also the most commonly used function word is the conjunction "and". As the noun type words in the first hundred words in the texts analyzed in the research were analyzed thematically, among the first hundred words in the texts, there are noun type words under the theme of "Contradictions" at most.

Discussion

As a result, the research findings revealed the different word/total word ratio, the lexical density of the texts and the structural features of the verbs in the first hundred words of the texts. In addition, the findings were reported by comparing the first hundred words in the texts with the most frequently used words in the Turkish Frequency Dictionary and examining the noun type words in the first hundred words in the texts according to the themes in the Turkish Frequency Dictionary. In this context, it is important to include texts with a high number of different words and a high level of complexity in the supplementary materials prepared for gifted students and taught in BILSEMs.

ORCID

Mustafa Armut, 0000-0001-9574-0615

Esmehan Özer, 0000-0001-5919-8072

Mehmet Kara, 0000-0003-4691-5460

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Bu çalışmanın planlanması, yürütülmesi ve yazılı hale getirilmesinde araştırmacılar eşit oranda katkı sağlamıştır.

Destek ve Teşekkür Beyanı

Bu araştırmada herhangi bir kurum, kuruluş ya da kişiden destek alınmamıştır.

Çatışma Beyanı

Araştırmacıların, araştırma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur.

Etik Kurul Beyanı

Bu araştırma, doküman incelemesine dayalı bir çalışma olduğu için etik kurul izni gerektirmemektedir.